

EN AQUELL DIA DE NADAL DEL 1896...

... mentre la bona gent entonava l'himne glorificant a Déu i es desitjava la pau entre els homes de bona voluntat, els cristianíssims (?) dipositaris "del honor nacional" que, al mateix temps i sota el comandament del Capità-general Camilo G. de Polavieja, tiranitzaven al poble filipí, acceptaven les instruccions del procurador "del Reino", general Nicolás de la Peña, i del fiscal, el Tinent-coronel José Togores Arjona, i comptant amb la complicitat del jutge, Cap. Rafael Dominguez, i de sis capitans més, acordaven que, al dia següent, 26 de desembre, emparant-se en una farsa jurídica que batejaven amb el nom de "consejo de guerra", sense utilitzar proves ni testimonis de descàrrec, amb tota impunitat, amb la freda premeditació i característica maldat dels dèspotes, s'anava a condemnar a mort, acusat de "traidor a España", al patriota JOSE RIZAL MERCADO.

Es clar, a tota aquella colla de cretins uniformats, que "chuleaban" des dels centres oficials de Manila, els tenia sufocats d'ira -que és el pecat capital dels dèbils- la immensa superioritat i categoria intel.lectual i humana d'aquell noble adversari, d'aquell que, per causa de la seva estupidesa congènita, anaven a convertir en l'Heroi Nacional de la Independència Filipina. JOSE RIZAL, metge de fama, liberal i demòcrate, filòsof, assagista de temes polítics i socials, pintor i escultor, publicista i educador, poliglòt capacitat per a escriure i parlar una vintena de dialectes i idiomes diferents (entre d'altres, el català), viatger infatigable, escriptor que havia produït, entre d'altres, les dues famoses novel.les titulades "Noli Me Tangere" i "El Filibusterismo" (obres inspirades, principalment, durant els contactes de l'autor amb els republicans i humanistes espanyols com, per exemple, Pi i Margall, i que resultaren ser una tremenda denúncia dels mètodes i abusos del colonialisme espanyol i de la corrupció i falta d'ètica de les institucions i elements reaccionaris peninsulars que, sense cap escrúpol, maltractaven al poble filipí i s'enriquien a les seves espatlles); aquell JOSE RIZAL, doncs, feia nosa a molta gent i havia de morir...

RIZAL, que ja havia estat detingut i desterrat diverses vegades, fou traïdorament detingut en el curs d'un dels seus viatges a Barcelona, i des de la cel.la número onze del Castell de Montjuic, per ordre del Govern de Madrid, el Capità-general de Catalunya d'aleshores, Eulogi Despujol, cuidà de traslladar al presoner al vapor "Colón" (era el dia 6 d'octubre de 1896) per tal de retornar-lo a Manila on, pràcticament, ja l'havien condemnat a mort "los defensores de la paz y el orden!"

L'afusellament del Màrtir anà a càrrec d'un piquet de la guàrdia civil; fou a les set del matí del dia 30 de desembre del 1896, en el Camp de Bagumbayan, cara al mar, mentre una xaranga militar estripava amb festívola inconsciència el vel d'aquella tragèdia interpretant l'himne nacional espanyol, al mateix temps que un grup d'energümens i funcionaris s'escanyaven de tant bramar crits de "Viva España" i "Mueran los traidores". RIZAL, a l'edat de 35 anys, amb una serenitat que glaçava la sang, amb el somriure als llavis i la vista fixa en el cel que cobreix la majestat dels mars d'Orient, moria per la seva pàtria, però la seva sang passava a fecundar l'ànima d'un poble que, a partir d'aquell moment, es juramentava per a donar compliment al testament de l'Heroi; "Moro sense veure brillar l'alba damunt de la meva pàtria!

Vosaltres, els que la veureu, doneu-li la benvinguda, però no oblideu a aquells que hauran caigut durant la nit!"

I no l'oblidaren! Divuit mesos després del sacrifici de RIZAL, els guerrillers filipins, amb l'ajuda d'unes poques unitats de l'exèrcit dels EE.UU., aconseguien derrotar i fer rendir a tots aquells "bizarros" militars espanyols que, sense pena ni glòria, esmaperduts i covards, havien de retornar, amb la cua entremig de les cames, cap al si de la "Madre Patria" on, ara l'un i després l'altre, anirien morint en el llit (que és com escau als "castrenses de salón"), entre flassades i coixins, però sense prestigi ni honor i -el que és més greu- havent compromès per a sempre més el bon nom d'Espanya a les Filipines.

El Dr. RIZAL havia aconseguit, unes poques hores abans de ser executat, de poder fer passar a una germana seva, amagat dins del dipòsit d'un llum d'alcohol, el manuscrit que expressava els seus darrers pensaments adreçats al seu poble, als seus familiars i amics, a l'esposa estimada (a la "dolça estrangera", la irlandesa Josephine Bracken)... Era un poema ple de serenitat, d'heròica valentia, de tendre amor per la terra nadiua, que no manifestava cap odi pels seus perseguidors -tristos instruments de la Providència-; fou un poema que ha resultat ser el millor monument en honor de les virtuts morals i cíviques del seu autor.

Aquest darrer poema de RIZAL, escrit originalment en llengua castellana, ha estat traduït a més de cent idiomes i dialectes. Com homenatge a aquell home símbol de la lluita i del sacrifici en pro de la justícia i de la independència dels pobles li oferim, en aquest NADAL del 1965, a les vigílies del 69è. aniversari de la seva mort, una versió en idioma català del seu immortal ÚLTIM ADEU...

L'ÚLTIM ADEU DE JOSE RIZAL

Adéu, Pàtria adorada, regió del Sol estimada,
Perla del Mar d'Orient, nostre perdut Edèn!
A donar-te vaig alegre la trista, mústiga vida;
si fós més brillant, més freca, més florida,
també per tu la donaria, la donaria pel teu bé.

En camps de batalla, lluitant amb deliri,
altres et donen llurs vides sense dubtes, sense pesar...
El lloc res importa: xiprer, llorer o lliri,
cadafal o camp obert, combat o cruel martiri,
tant-se val, si ho demanen la Pàtria i la llar.

Jo moro quan veig que el cel s'acolora
i a la fi anuncia el dia al darrer de llòbrec capús.
Si grana necessites per a tenyir la teva aurora
!vessa la meva sang, escampa-la en bona hora,
i daurin-la els reflexes de la naixent llum!

Els meus somnis de quan tot just era un noi adolescent,
els meus anhels de quan era un jove ja ple de vigor,
foren el veure't un dia, joia del mar d'Orient!
secs els negres ulls, alt el nítid front,
sense mala cara, sense arrugues, sense taques de rubor.

Insomnis de ma vida, el meu ardent i viu anhel,
salut! et crida l'ànima que prompte se n'anirà,
salu! oh! que és formós de caure per donar-te vol,
morir per donar-te vida, morir sota el teu cel,
i en la teva encantadora terra l'eternitat dormir...

Si, damunt del meu sepulcre, veiessis brotar un dia,
entre l'espesa herba, una senzilla, humil flor,
apropa-la als teus llavis i besa l'ànima meva,
i senti jo en el meu front, sota la tomba freda,
de la teva tendresa la flaire, del teu hàlit la calor.

Deixa a la Lluna que em vegi amb llum tranquil·la i suau;
deixa que l'alba envii el seu resplendor fugaç;
deixa gemegar el vent amb la seva remor greu;
i si descendeix i es posa damunt de la meva creu un ocell,
deixa que l'au entoni el seu cant de pau.

Deixa que el Sol ardent les pluges evapori
i que al cel tornin pures amb el meu clam darrera;
deixa que un ésser amic la meva fi prematura plori,
i en les tardes serenes, quan per mi algú ori,
!prega també, oh Pàtria, pel meu descans a Déu!

Prega per tots els que moriren sense ventura,
pels que sofriren turment sens igual;
per les nostres pobres mares, que gemeguen ses amargures,
pels òrfens i vídues, pels presos en tortura,
i prega per tu, perquè vegis la teva redempció final.

I quan en nit fosca s'embolcalli el cementiri,
i sols, sols els morts quedin vetllant allí,
no torbis llur repòs, no torbis el misteri;
tal volta acords escoltis de cítara o saltiri;
!soc jo, estimada Pàtria, jo que et canto a tu!

I quan ja la meva tomba, de tothom oblidada,
no tingui creu ni pedra que marqui el seu lloc,
deixa que la llauri l'home, que l'escampi amb l'aixada,
i les meves cendres, abans que tornin al no res,
que la pols de la teva catifa vagin a formar...

Aleshores res no importa que em deixis en oblit;
la teva atmòsfera, el teu espai, les teves valls creuaré;
vibrant i límpida nota seré per a la teva orella;
aroma, llum, colors, remor, cant, gemec,
constant repetint l'essència de ma fe.

!Pàtria meva idolatrada, dolor dels meus dolors,
estimada Filipines, escolta el meu darrer adéu!
Ací t'ho deixo tot: els meus pares, els meus amors.
Vaig on no hi han esclaus, botxins ni opressors;
on la fe no mata, on qui regna és Déu!

Adéu, pares, germans, bocins de l'ànima meva,
amics de la infantesa en la perduda llar!
Doneu gràcies que reposo del fatigós dia!
Adéu, dolça estrangera, la meva amiga, la meva alegria!
Adéu, estimats éssers!... Morir és descansar!